

seva formació d'enginyer a lingüista, com en els aspectes gramàtics i polítics de la seva activitat i de la transcendència de la seva obra i de la seva actitud personal.

En l'article «Una aproximació a la llengua de Ramon Llull: l'ús de les oracions condicionals amb *si*», repren el tema de la importància lingüística de l'aportació de Llull, en aquest cas analitzant lingüísticament un dels aspectes més interessants de la seva obra: el desenvolupament de la sintaxi de l'oració composta en les frases hipotàctiques, que és un dels estadis més elaborats del desenvolupament d'una llengua.

En el capítol titulat «Envers la planificació de l'estatus», es retorna als aspectes sociolingüístics, inclosos els polítics, que es tractaren en el Primer Congrés Internacional de Llengua Catalana, és a dir, en l'inici del segle xx, sobretot en relació amb els governs centrals i llur actitud envers la llengua catalana, tant on l'ús oficial com en l'ensenyament, incloent-hi el cas especial del dret andorrà, i també en relació amb la unitat nacional i la unitat lingüística de tots els territoris de parla catalana.

El darrer capítol, que porta l'epígraf ben explícit «Normativització (I): l'Institut d'Estudis Catalans unitat i variació, una qüestió ideològica i política», és dedicat en primer lloc a les consideracions sobre llengua i dialecte, la valoració social d'una llengua en relació amb tot els territoris i variacions; i, a continuació, tracta de la codificació que en realitza l'Institut d'Estudis Catalans, seguint el mestratge de Fabra.

En aquestes línies només hem pretès de donar-ne una mostra de l'alt valor de les aportacions d'aquest llibre a fi de recomanar-ne una lectura completa i de felicitar com cal l'autor per la seva aportació a la lingüística catalana tant en els aspectes externs com en els interns.

Josep MORAN
Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

MARTÍNEZ PÉREZ, Antonia (2013): *La transformación de la lírica francesa medieval*. Granada: Publicaciones de la Universidad de Granada, 246 p.

La monografia d'A. Martínez Pérez aborda l'estudi de la poesia d'inspiració urbana que es desenvolupa al segle XIII al nord de França. L'autora es proposa analitzar la configuració estructural pròpia d'aquest *corpus*, profundament heterogeni, i sovint dispers als manuals de literatura, i establir els vincles i analogies que manté amb altres productes romànics coetanis. Es tracta d'una poesia que, en general, enquadrada dins de la categoria del *dit*, gènere de contorns imprecisos i mal definits, planteja molts problemes de classificació i que ha estat poc tinguda en compte en les tipologies genèriques de la poesia medieval.

El primer capítol es dedica a esbossar, encara de forma embrionària, els principals trets que configuren el *corpus* i a explicar-los en funció del context urbà en què es desenvolupa. El caràcter ja no cantat sinó recitat del nou lirisme hauria de posar-se així en relació no només amb el ric teixit social de joglars, mercaders, predicadors, i altres detentors de la paraula que ocupen la plaça pública, sinó també, en un pla conceptual, amb el trencament de la circularitat del cant que possibilita el nou espai urbà. El *dit*, estructurat com una tirallonga de versos d'extensió indefinida i virtualment infinita, és el nou motlle formal d'una poesia, que, tant en la forma com en el contingut, trenca la cotilla cortès de la cançó, lligada a la seva matriu feudal, per obrir-se a la dispersió de la urbs, configurada com l'espai de la diversitat més heteròclita. El nou espai de llibertat que inaugura la ciutat i la polifonia que alimenten les seves dinàmiques socials, intel·lectuals i econòmiques són analitzades per l'autora en connexió amb el caràcter "personal" de la nova poètica, on, passant de la generalització a l'anècdota, i sovint de la idealització a la sàtira, es va construint un nou llenguatge poètic articulat al voltant d'un *jo* particular, que dramatitza la seva experiència subjectiva recurrent a l'imaginari més concret i quotidià de la realitat social. En aquest context, A. Martínez Pérez destaca la vocació transgressora i polèmica de la poesia urbana, dedicant un espai important a estudiar l'obra de Colin Muset, que, adscrit encara a la poètica trobadoresca, ja busca la renovació a través de l'obertura als registres popularitzants i als temes goliardescos, i, sobretot als poetes de l'anomenat grup

d'Arras, que exhibeixen obertament aquesta vocació, no només transgredint els tòpics cortesos sinó mostrant, a més a més, la col·lisió entre món cavalleresc i el món ciutadà, configurat com la seva antítesi, satiritzada i degradada. L'autora busca paral·lels romànics a aquests poetes francesos i, com d'altres estudiosos, els troba en un ampli espectre de productes literaris que van de la lírica de Cecco Angiolieri i els poetes *giocosi*, a les cantigues gallegoportugueses, passant per productes singulars com el *Libro de Buen Amor* de Juan Ruiz. Més original es mostra quan, apellant a la noció d'interdiscursivitat desenvolupada per C. Segre, i localitzant els antecedents del nou lirisme personal en una tradició poètica lligada a la municipalitat, que connecta els *Vers de mort* de Hélinand de Froidmont y de Robert le Clerc amb una rica producció autòctona de poesia satírica, es dedica a l'anàlisi i comentari de textos concrets.

El segon capítol aborda el problema nuclear de la configuració estructural de la poètica del *dit*. Comença mostrant els problemes que planteja la indefinició del gènere, agrupat als manuals, sense cap criteri d'especificitat, al costat de la literatura satírica i doctrinal i inclòs normalment dins del registre narratiu, malgrat l'existència de nombroses peces de caràcter líric i dramàtic. Aquestes reflexions serveixen de preàmbul a un exhaustiu estat de la qüestió en el qual es destaquen perspectives innovadores, com els plantejaments estructuralistes de P. Zumthor o P. Bec, o la redefinició per part de H. R. Jauss, de la noció tradicional de "gènere" des d'una òptica centrada en la recepció, que, tanmateix, han tingut poca continuïtat en els criteris taxonòmics dels manuals d'història de la literatura. A partir de totes aquestes premisses, l'autora formula una proposta de definició de la configuració estructural del gènere *dit* sustentada simultàniament en conceptes formalistes, i sociopoètics, de creació i de recepció.

Al darrer capítol, els diferents elements estructurants del *corpus* poètic que han estat fixats en les pàgines precedents són analitzats de forma monogràfica en relació amb un determinat autor o família textual. L'autora s'ocupa en primer lloc dels *Congés*, poemes de lamentació i comiat que serveixen per il·lustrar l'estreta imbricació entre el nou discurs poètic i l'entorn urbà. A continuació, l'estudi es dedica a l'anàlisi de la configuració discursiva del registre de la "pseudoautobiografia aflictiva" que, sobretot de la mà de Rutebeuf, s'erigirà en el principal element estructurant de la poètica del *dit*. Tot i que el discurs gravita al voltant de l'obra de Rutebeuf, no deixen d'assenyalar-se els seus antecedents, les connexions amb poetes posteriors com François Villon o Juan Ruiz, i de desenvolupar les implicacions dels paral·lelismes, que s'havien fet notar en el capítol precedent, amb figures coetànies com el sienès Cecco Angiolieri. Rutebeuf també ocupa un paper central en l'apartat següent, consagrat a resseguir el filò temàtic de la sàtira en la literatura francesa medieval i a estudiar la seva adaptació a la tipologia del *dit*.

Tanca aquest darrer capítol un estudi de la interconnexió semàntica i formal entre el registre del *dit* i els gèneres que Bec aplega dins del registre del *non sens* (*resveries* i *fatrasies*). L'estudi es concreta en un detallat comentari d'una selecció de textos que porten a la seva màxima formulació alguns dels trets, com la voluntat paròdica i transgressiva, assenyalats per l'autora en la caracterització interdiscursiva del *dit*, i on conflueixen un vast ventall de productes literaris, que van des del substrat culte de la lírica llatina a diverses pràctiques dramàtiques i joglaresques, passant per l'esperit lúdic de la lírica trobadoresca, ben palès des dels orígens en els jocs d'*opposita* o en la poètica del *devinalh*.

Podem concloure que el treball d'A. Martínez Pérez constitueix una eina útil per a l'aproximació a un *corpus* poètic al qual no sempre els manuals de literatura medieval dediquen l'atenció i l'espai que mereix, tot i ser una peça cabdal en la configuració del camí que durà a François Villon i a la configuració de la lírica moderna. El treball reuneix un conjunt de textos sovint dispers en les històries de la literatura, el contextualitza i elabora una assaig de configuració estructural, que, sense desdibuixar la seva complexa heterogeneïtat, permet discernir els principals trets constitutius que en defineixen la identitat lligant-lo a un precís context cultural, intel·lectual i social. L'aspecte més interessant i innovador del llibre és, al nostre parer, l'adopció d'una perspectiva panromànica que permet ubicar aquest important capítol de la lírica francesa medieval en un context europeu, cosa que sens dubte ajuda a la seva definició i comprensió.

Meritxell SIMÓ

IRCVM (Institut de Recerca en Cultures Medievales)
Universitat de Barcelona